

ts/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_structures/2015/report.pdf.

8. Samusevych Ya. V. Fiskal'na konverhentsiya yak naslidok podatkovoyi konkurentsii: teoretychni zasady ta empirychnyy analiz // Visnyk Ukrayins'koyi akademiyi bankivs'koyi spravy. – 2015. – # 1 (38). – S. 39-49.

*Рецензент: Баранова В.Г. д.е.н., професор, зав. кафедри фінансів
Одеського національного економічного університету*

9.09.2016

УДК 330.15

Ищенко Олександр

ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В СФЕРІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОГРАМУВАННЯ ТА ПРОЕКТУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

У статті представлені результати аналізу змісту та форм реалізації територіального розвитку у ЄС. Доведено, що сприйняття територіального розвитку перебуває на стадії переосмислення та пошуку нових, більш ефективних форм його реалізації на основі принципів інклюзивності, сталості та інновативності. Проілюстровано, що сучасний територіальний розвиток спирається на підвищення ролі територіальних громад та сприяння активному громадянству і використання потенціалу волонтерського руху. Доведено, що формування стратегічних пріоритетів національного розвитку стає необхідною умовою ефективного соціально-економічного розвитку держави та наскрізним імперативом при формуванні територіальних політик, програм та проектів. Зроблено висновок, що Україна має всі передумови для того, щоб долучитись до процесу оновлення підходів до територіального планування та прогнозування з використанням останніх теоретичних та практичних напрацювань.

Ключові слова: територіальний розвиток, децентралізація, сталий розвиток, громада, проектування та програмування

ОПЫТ ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА В СФЕРЕ ОРГАНИЗАЦИИ ПРОГРАММИРОВАНИЯ И ПРОЕКТИРОВАНИЯ ТЕРРИТОРИАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ

В статье представлены результаты анализа содержания и форм реализации территориального развития в ЕС. Доказано, что восприятие территориального развития находится на стадии переосмысления и поиска новых, более эффективных форм его реализации на основе принципов инклюзивности, устойчивости и инновативности. Проиллюстрировано, что современное территориальное развитие опирается на повышение роли территориальных общин и содействие активному гражданству и использование потенциала волонтерского движения. Доказано, что формирование стратегических приоритетов национального развития становится необходимым условием эффективного социально-экономического развития государства и сквозным императивом при формировании территориальных политик, программ и проектов. Сделан вывод, что Украина имеет все предпосылки для того, чтобы приблизиться к процессу обновления подходов к территориальному планированию и прогнозированию с использованием последних теоретических и практических наработок.

Ключевые слова: территориальное развитие, децентрализация, устойчивое развитие, общество, проектирование и программирование

Ishchenko Oleksandr

EU EXPERIENCE IN TERRITORIAL DEVELOPMENT PROGRAMME AND PLANNING ACTIVITIES

There are the results of analysis contents and implementation of territorial development in the EU are represented. The author argue that today the understanding of territorial development is under reconsideration and scientists and politics trying to find the new and more effective approaches that will based on the principles of inclusiveness, sustainability and innovativeness. The article illustrates that the current approaches to

territorial developments should be based on local communities and promotes active citizenship and use the potential of volunteerism. It is proved that the formation of strategic priorities for national development is a necessary condition for effective socio-economic development and compulsory rule for policies, programs and projects. It is concluded that Ukraine has all the prerequisites to join the process of updating approaches to territorial planning and forecasting using the latest theoretical and practical developments.

Keywords: territorial development, decentralization, sustainable development, community, programmes and projects

Вступ: Кризові явища, що відмічаються у світовій економіці, все частіше характеризуються науковою спільнотою як системні, тобто такі, що охоплюють не тільки економічний блок функціонування суспільства, але й інші його складові. Частково це пов'язано із переходом до нової технологічної хвилі розвитку; частково із глобалізаційними процесами, що продовжують розвиватися, але вже вичерпали наявний для цього потенціал і вимагають структурних і системних змін; частково із погіршенням стану навколишнього середовища та вичерпанням ресурсів до тієї межі, коли ігнорування цього факту стає не тільки неможливим, але й економічно не вигідним. Вищезазначене створює загальні рамки, в яких відбувається розвиток усіх країн, зокрема Європейського співтовариства, і вимагає переосмислення усталених підходів, у тому числі до територіального розвитку. З іншого боку, в Україні наразі відбуваються процеси реформування територіального розвитку, зокрема в рамках децентралізації управління, що потребує переосмислення світового досвіду (у тому числі, європейського досвіду) подібних реформ та можливості часткового його інтегрування. Гіпотезою нашого дослідження є можливість поєднання досвіду ЄС та України для досягнення максимального ефекту від проведення реформ в Україні і необхідність переосмислення ролі стратегічного та програмного супроводу цих процесів.

Метою цієї статті є оцінка досвіду Європейського співтовариства в сфері програмування і проектування територіального розвитку та аналіз можливості його запровадження в Україні.

Основна частина. В Україні дослідженнями територіального

розвитку займалися Інститут регіональних досліджень НАНУ, Інститут географії НАНУ, Рада по вивченню продуктивних сил України НАНУ (тепер ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАНУ», Інститут економіки та прогнозування НАНУ, Інститут стратегічних досліджень та інші. Основні напрями дослідження територіального розвитку можна поділити за такими напрямками:

- регіональна економіка та розміщення продуктивних сил (Герасимчук З.В., Долішній М.І., Данилишин Б.М., Кравців В.С., Чернюк Л.Г. та інші);

- сталий територіальний розвиток, включаючи природокористування (Галушкіна Т.П., Жарова Л.В., Руденко Л.Г., Харічков С.К., Хлобистов Є.В., Шкарупа О.В. та інші);

- інфраструктурні компоненти територіального розвитку (Бистряков І.К., Джумагельдієва Г.Д., Сотнік І.М., Теліженко О.М., Хвесик Ю.М. та інші);

- територіальний розвиток у розрізі прикладних проблем (Біловодська О.А., Ілляшенко С.М., Прокопенко О.В., Садченко О.В., Крикавський Є.В., Чухрай Н.І. та інші).

Концепція територіального розвитку не є новою, але наразі до неї приділяють увагу не тільки науковці, але й політики [1], серед основних причин цього слід виділити: швидка урбанізація, що притаманна всьому світу; зростання соціальних і політичних витрат, пов'язаних з нерівномірністю та нерівністю розвитку (наприклад, зростання нерівності, конфліктів і т.д.); досягнення ліміту традиційних – зверху вниз спрямованих, централізованих підходів до розвитку. Наразі дослідження з організації просторового розвитку характеризується розрізненістю.

Територіальний розвиток у дослідженнях науковців та практиків Європейського Співтовариства (ЄС) розглядається як національна політика, що забезпечуватиме відсутній зв'язок між політично-керованою децентралізацією та розвитком [2].

Раніше територіальний у словосполученні територіальний розвиток використовувалось для акцентування уваги на (і) просторовому аспекті розвитку чи для визначення (ii) географічної характеристики розвитку.

У першому випадку, територіальний розвиток відноситься до

інтегрованого мульти-секторального розвитку на певній території, що базується на просторовому баченні бажаного результату за підтримки стратегічних інвестицій у інфраструктуру та природокористування. Таке розуміння територіального розвитку не визначає масштабів (локальний, державний, національний) і може використовуватись для будь якого з них.

У другому випадку термін є менш конкретним і використовується для опису розвитку конкретних (як правило субнаціональних) частин території. Території можуть бути міськими, регіональними, сільськими або прибережними, гірськими, прикордонними тощо. Найчастіше термін використовується для конкретизації локалізації розвитку у будь-якому масштабі.

Сучасні європейські дослідники [3-6] погоджуються, що сприйняття територіального розвитку як просторового комплексного розвитку конкретної території ігнорує комплекс економічних і соціальних взаємозв'язків різних рівнів, що призводить до спотворення масштабів і можливостей координації процесів з боку місцевої влади. Таке сприйняття концентрується на локальних /територіальних перспективах, нехтуючи багатовекторністю, різноманітністю зацікавлених сторін та сторін впливу, що спрощує сприйняття територіального розвитку.

З іншого боку, описове ставлення до територіального розвитку, як розвитку, не залежно від масштабів, призводить до ігнорування критичних відмінностей, здебільшого політичних та інституціональних, що впливають на розвиток на місцевому рівні. Найбільш очевидним прикладом є різниця в масштабах і умовах участі населення в процесі прийняття і здійснення державної політики на міському та регіональному рівнях, що може приховувати ендегенний характер місцевого розвитку та тієї ролі, яку територія відіграє в якості активної складової розвитку, а не його пасивної характеристики.

Екстраполюючи вищезгадане до Українського досвіду, можна сказати, що протягом багатьох років практикувалось саме друге (описове) ставлення до територіального розвитку, що ігнорувало багаторівневність взаємозв'язків конкретних територій та комплекс соціально-економічних, інфраструктурних і політичних особливостей розвитку. Саме таке ігнорування призвело до недооцінки

інфраструктурних особливостей та можливостей участі у політичному житті східних областей України. В сучасних умовах це призвело не тільки до неефективності регіональної політики, але і до уможливлення військового конфлікту.

Водночас, в процесі децентралізації, що проводиться у рамках пакету реформ, переважає перше сприйняття територіального розвитку, як інтегрованого мульти-секторального розвитку певної території, що базується на просторовому баченні бажаного результату за підтримки стратегічних інвестицій у інфраструктуру та природокористування. Вадю такого розуміння територіального розвитку є, як зазначалось раніше, спотворення масштабів і можливостей координації процесів з боку місцевої влади.

Отже, Україна, як і ЄС, потребує переосмислення територіального розвитку, як такого, та його стратегічного і програмного забезпечення. Вважаємо за потрібне скористуватись напрацюваннями європейських дослідників, що вже оприлюднені в рамках проекту Територіальний підхід до локального розвитку (Territorial Approach to Local Development), що було розпочато за підтримки Європейської комісії у 2016 р. (детальніше у на офіційному сайті – [7]). Пропонується визначати територіальний розвиток як ендогенний (внутрішньо орієнтований) і просторово інтегрований розвиток, що забезпечує систему важелів та противаг для співробітництва і взаємодії усіх дійових осіб на різних рівнях та створює додаткову вартість на регіональному і національному рівнях.

Таким чином, територіальний розвиток включає все, що стосується розвитку територіальних громад, проте такий розвиток не може відбуватися без стратегічного бачення, що розробляється на національному рівні. Загальною проблемою (на світовому рівні) є відсутність чіткого зв'язку між децентралізацією та розвитком, що потребує стратегічного бачення територіального розвитку на національному, а вже потім на локальному/регіональному рівнях. Оновлений підхід до територіального розвитку Європи узагальнено показано на рис. 1. В його основі покладено створення єдиного стратегічного наскрізного бачення розвитку на рівні держави із наступною деталізацією для місцевого рівня, а також переведення всіх законодавчих, програмних та проектних ініціатив щодо територіального розвитку у відповідність із цим стратегічним баченням. Підхід

намагається поєднати специфіку та особливість кожної території із загальнонаціональними пріоритетами та цілями.

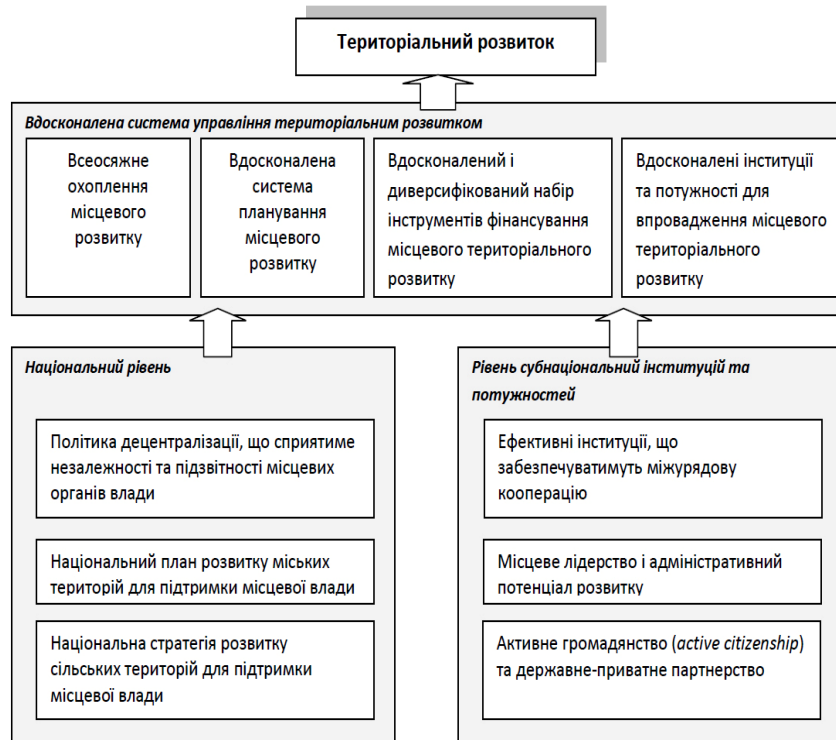

Рис. 1. Сучасна візія національної стратегії територіального розвитку (розроблено на основі даних TALD)

Отже, оновлення сприйняття територіального розвитку потребує просторово скоординованого розвитку на місцевому рівні, що посилює взаємодію суб'єктів, які діють в різних масштабах і потребують різних підходів до планування і управління. Узагальнено можна виділити наступні ключові характеристики територіального підходу до місцевого розвитку (візуалізація представлена на рис. 2):

1. Ендогенний характер розвитку, що передбачає розширення можливостей місцевих органів влади для охоплення найширшого кола місцевих учасників, мобілізації і використання місцевих ресурсів).

2. Комплексний характер розвитку, зокрема для подолання галузевої фрагментації заходів і стратегій розвитку.

3. Багатовекторність розвитку, що вимагає механізмів для комунікацій: діалогу, переговорів і співпраці різних учасників на різних рівнях.

4. Зростаючий характер розвитку (тобто за умови, що місцеві суб'єкти мають простір і потенціал для розробки власних ініціатив (шляхом проведення раціональної політики децентралізації) і мобілізації локальних ресурсів.

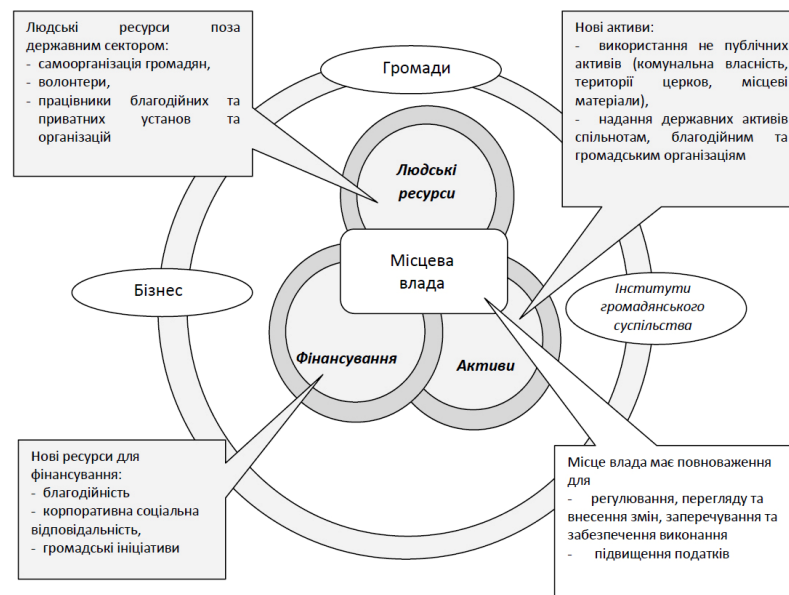

Рис. 2. Концепція залучення місцевих ресурсів [1;8]

Слід зауважити, що в оновленому баченні територіального розвитку зростає роль самоорганізації громадян, а також волонтерського руху. В цьому аспекті, можна стверджувати, що Україна має всі передумови для запровадження саме такого підходу до територіального розвитку. Необхідно ще раз підкреслити, що збалансування централізації та децентралізації знаходиться у площині національної політики та стратегічних пріоритетів, що повинні:

- враховувати чітке розмежування повноважень та відсутність дублювання;
- забезпечуватися системою планування та експертизи проектів з метою поєднання місцевих особливостей і можливостей із загальнонаціональними пріоритетами;
- залучати диверсифіковані джерела фінансування та інвестування;
- сприяти активній участі громадськості та приватного сектора;
- супроводжуватися політичними та інституціональними змінами (зокрема, сприяння реформуванню та децентралізації, розробці національної та місцевих стратегій розвитку, розвиток державно-приватного партнерства тощо).

Наразі Європейське співтовариство надає фінансування широкому колу програм територіальних програм у сферах:

- регіональний та урбаністичний розвиток;
- працевлаштування та соціальна інтеграція;
- сільське господарство та розвиток сільської місцевості;
- морське та рибне господарство;
- дослідження та інновації;
- гуманітарна допомога.

Залучення фінансових ресурсів у ЄС управляється відповідно до строгих правил, щоб забезпечити прозорість та жорстку підзвітність над використанням коштів. У межах загальноєвропейського фінансування відповідальність за розподіл та освоєння грошей, у тому числі і політичну, несуть 28 Європейський комісарів. Водночас, більша частина коштів надходить країнам – одержувачам допомоги, а значить, що і відповідальність покладається на національні уряди. На цьому етапі також повстає питання наявності загальнодержавної стратегії розвитку та можливості проведення експертизи програм та проектів щодо їх відповідності цілям розвитку територій та критеріям, що висувають фонди.

Більше ніж 76% бюджету ЄС (станом на 2016 р. [9]) використовується за участю національних та регіональних органів влади через систему «спільного управління», в основному через 5 великих структурних та інвестиційних фондів, що в цілому діють у рамках пріоритетів, визначених стратегією «Європа 2020» [10]: Європейський фонд регіонального розвитку (ERDF), діяльність якого

спрямована на підтримку регіонального та міського розвитку; Європейський соціальний фонд (ESF), що спеціалізується на соціальній інтеграції і вдосконаленні державного управління; Фонд гуртування (CF), що має на меті економічне зближення всіх регіонів ЄС; Європейський сільськогосподарський фонд для підтримки розвитку сільських районів (EAFRD) та Європейський фонд морського і рибного господарства (EMFF).

Наразі Комісією запропоновано п'ять обчислювальних цілей в рамках Стратегії 2020, що визначатимуть розвиток на загальноєвропейському і національному рівнях, які стосуються рівня зайнятості, досліджень та інновацій, змін клімату і використання відновлювальної енергії, освіти та боротьби із бідністю. Аналіз документу знову актуалізує пріоритетність формування дієздатної стратегії розвитку держави та приведення у відповідність всіх програм (територіальних, місцевих, галузевих) до встановлених цілей.

Основні пріоритети розвитку Європейського співтовариства на найближчі 4 роки (до 2020 р.), це:

- інтелектуальне зростання (Smart growth) – розвиток економіки, що базується на знаннях та інноваціях;
- сталий розвиток (Sustainable growth) – найощадливіше використання ресурсів, зелені технології, як основа конкурентоспроможності економік;
- інклюзивне зростання (Inclusive growth) – розвиток економіки на основі високої зайнятості населення, поєднання соціального, економічного та територіального вимірів зростання.

Інклюзивність та сталість розвитку вимагають формування загального бачення розвитку у вигляді рамкового документу національного рівня та приведення у відповідність з ним ініціатив громад з територіального розвитку та всіх політик, програм і проектів нижчого рівня. Територіальний розвиток є процесом, що потребує дієвих та ефективних інститутів, вимагає тісної співпраці між урядами, бізнес-організаціями і соціальними групами на кожному рівні. Сучасна Європейська політика орієнтована на перетворення проблем на можливості.

Україна, як підписант Асоціації з Європейським Союзом [11], теж повинна розвивати систему планування та програмування територіального розвитку в руслі загальноєвропейського бачення цієї

проблематики, причому наразі всі країни знаходяться у приблизно однакових умовах – на початку переосмислення та переформування підходів до територіального розвитку в контексті сталого розвитку.

Зауважимо відповідність офіційних документів України сучасній візії територіального розвитку, який передбачає просторово інтегрований розвиток, що забезпечує систему важелів та противаг для співробітництва і взаємодії усіх дійових осіб на різних рівнях та створює додаткову вартість на регіональному і національному рівнях. Зокрема, Закон України «Про об'єднання територіальних громад» визначає, що добровільне об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст здійснюється з дотриманням таких принципів: 1) конституційності та законності; 2) добровільності; 3) економічної ефективності; 4) державної підтримки; 5) повсюдності місцевого самоврядування; 6) прозорості та відкритості; 7) відповідальності [12].

Водночас українські науковці зазначають [13], що останні події в країні свідчать про неможливість гарантувати цілісність та суверенітет країни без належного функціонування вітчизняного інформаційного простору, без забезпечення консолідації українського соціуму на фундаменті належної ідеологічної основи державотворчих процесів, яка стане платформою загального стратегічного бачення (візії) розвитку держави, її безпеки і т. ін. Щодо стратегічних пріоритетів, то вони мають стати невід'ємною частиною життя спільноти і людини в триєдиному вимірі – етнокультурному, інтеграційному і цивілізаційному. Крім того, їх перелік має включати пріоритети, які продиктовані внутрішніми потребами та зовнішніми викликами України. До таких слід віднести: формування і реалізацію оновленої територіальної політики та розбудову нових інституційних механізмів регіонального розвитку; розвиток та захист внутрішнього ринку в умовах європейської інтеграції; активізацію інноваційних процесів в економіці.

Висновки. Проведений аналіз досвіду Європейського співтовариства в сфері програмування та проектування територіального розвитку виявив можливість його запровадження в Україні і дозволив зробити наступні висновки:

Розуміння змісту та форм реалізації територіального розвитку у Європейському співтоваристві перебуває на стадії переосмислення та пошуку нових, більш ефективних форм його реалізації на основі

принципів інклюзивності, сталості та інновативності;

Нове бачення територіального розвитку (TALD) спирається на підвищення ролі територіальних громад, сприяння активному громадянству та використання потенціалу волонтерського руху;

Формування стратегічних пріоритетів національного розвитку стає необхідною умовою ефективного соціально-економічного розвитку держави та наскрізним імперативом при формуванні територіальних політик, програм та проектів. Вищезазначене підвищує значимість експертизи планів з метою збалансування місцевих та національних пріоритетів;

Україна має всі передумови для того, щоб долучитись до процесу оновлення підходів до територіального планування та прогнозування з використанням останніх теоретичних та практичних напрацювань. Принципи децентралізації та розбудови територіального розвитку, що закріплені законодавчо, повністю відповідають оновленій європейській візії територіального розвитку;

Програмне та ресурсне забезпечення територіального розвитку в Україні повинно враховувати рекомендації Європейського співтовариства, зокрема у частині проведення експертизи проектів та програм усіх рівнів для врахування інтересів всіх зацікавлених та залучених сторін, забезпечувати чіткий розподіл повноважень та відповідальності між національним, регіональним і місцевим рівнями, забезпечувати обов'язковість оцінки впливу на навколишнє природне середовище, оптимізацію кількості програм тощо. Все це у сукупності дозволить створити прозору систему територіального планування із ефективним використанням ресурсів, що сприятиме залученню фінансування та інвестицій в Україну, в цілому сприятиме сталому соціально-економічному розвитку держави.

Література

1. Rodríguez J. EU's new thinking on decentralisation and territorial development. // GREAT insights Magazine – 2015 – Volume 4, Issue 4. June/July. – Retrieved from: <http://ecdpm.org/great-insights/territorial-development-2/eus-new-thinking-on-decentralisation-and-territorial-development/>
2. Romeo L. What is territorial development? // GREAT insights Magazine – 2015. – Volume 4, Issue 4. June/July – Retrieved from:

<http://ecdpm.org/great-insights/territorial-development-2/what-is-territorial-development/>

3. Implications for Territorial Development and Challenges for the Territorial Cohesion of the European Union / Ed. by Philipp Schmidt-Thomé and Stefan Greiving – Finland: Geological Survey of Finland (GTK), 2013. – 214 p.

4. Marcos Aurelio Saquet Territory, geographical indication and territorial development / Marcos Aurelio Saquet // Desenvolvimento Regional – 2016. – Vol. 6, N°. 1 – P. 4-21

5. Jean-Christophe Dissart Tourism, Recreation and Regional Development: Perspectives from France and Abroad / Jean-Christophe Dissart, Jeffrey Dehez – France: Routledge, 2016 – 284 p.

6. Henry Wai-chung Yeung Rethinking relational economic geography / Henry Wai-chung Yeung // Transactions of the Institute of British Geographers – 2005. – Volume 30, Issue 1 – P. 37–51.

7. Connecting the Development Community [On-line resource] – Retrieved from: <http://capacity4dev.ec.europa.eu/>

8. What is the Territorial Approach to Local Development? // Connecting the Development Community – Retrieved from: <http://capacity4dev.ec.europa.eu/article/what-territorial-approach-local-development#sthash.g9Sh26ar.dpuf>

9. European Union. Official site. [On-line resource] – Retrieved from: https://europa.eu/european-union/about-eu/funding-grants_en

10. EUROPA 2020: Europe strategy for smart, sustainable and inclusive growth. [On-line resource] – Retrieved from: <http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%2007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf>

11. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Офіційне видання] // Офіційний вісник України – 2014 – № 75, том 1. – С. 83, ст 2125

12. Про об'єднання територіальних громад [офіційне видання] // Відомості Верховної Ради (ВВР) – 2015. – № 13. – С.91

13. Територіальний розвиток та регіональна політика в Україні / НАН України . ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»; наук. редактор В.С. Кравців. – Львів,

2015. – 246 с.

11. Uhoda pro asotsiatsiyu mizh Ukrainoyu, z odniyeyi storony, ta Yevropeys'kym Soyuzom, Yevropeys'kym spivtovarystvom z atomnoyi enerhiyi i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoyi storony [Ofitsiyne vydannya] // Ofitsiynyy visnyk Ukrainy – 2014 – # 75, tom 1. – S. 83, st 2125

12. Pro ob"yednannya terytorial'nykh hromad [ofitsiyne vydannya] // Vidomosti Verkhovnoyi Rady (VVR) – 2015. – # 13. – S.91

13. Terytorial'nyy rozvytok ta rehional'na polityka v Ukraini / NAN Ukrainy . DU «Instytut rehional'nykh doslidzhen' imeni M. I. Dolishn'oho NAN Ukrainy»; nauk. redaktor V.S. Kravtsiv. – L'viv, 2015. – 246 s.

Рецензент: Балджи М.Д. д.е.н., професор, зав. кафедри економіки та планування бізнесу Одеського національного економічного університету

12.09.2016

УДК 657.1

Лемішовська Олеся

ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ЗМІСТ ТА РОЛЬ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ ЯК ЕЛЕМЕНТА МЕТОДУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Розглянуто теоретико-методичні підходи та наукові обґрунтування у розкритті сутності та процедурній спрямованості інвентаризації як визначального елемента методу бухгалтерського обліку. Встановлено, що історичний досвід проведення інвентаризації, формулювання в процесі еволюції різноманітних поглядів на методику відображення її результатів в обліковій системі призвело до появи в практиці обліку достатньо різних позицій теоретиків і практиків щодо її важливості серед елементів методу бухгалтерського обліку, технічно-процедурної організації процесів її проведення. Наведено та